

OSMANLI ARAŖTIRMALARI

XXXIV

NeŖir Heyeti - Editorial Board

Halil İNALCIK - İsmail E. ERÜNSAL

Heath W. LOWRY - Feridun EMECEN

Klaus KREISER - Bilgin AYDIN

Misafir Editörler - Guest Editors

Mustafa S. KüçükaŖcı - Cengiz Tomar

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES

XXXIV

PROF. DR. MUAMMER KEMAL ÖZERGİN
HATIRA SAYISI - II

İstanbul - 2009

MUAMMER KEMAL ÖZERGİN

(1930-1986)

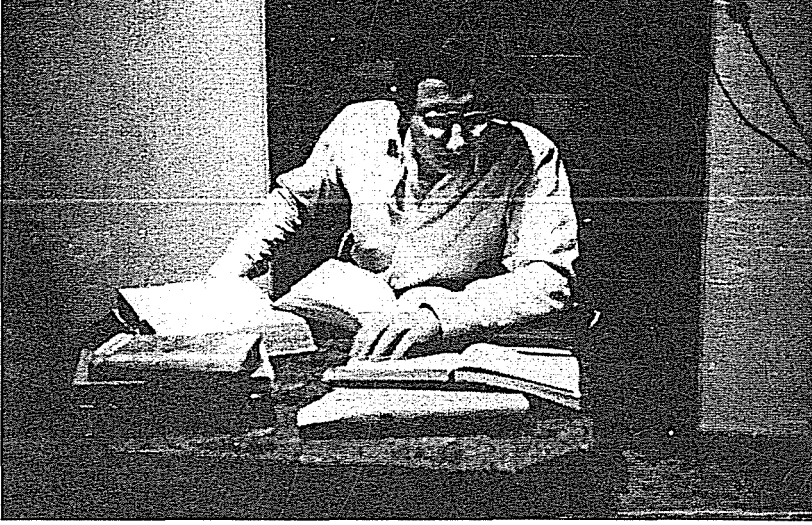
Tüncer BAYKARA

1930'da doğmuş olan Muammer Bey'den talebeliğimde ders almadım. Kendisini muhtemelen üçüncü sınıfta tanımaya başladım ve dördüncü sınıfta daha da yakından tanıdım. 307 numaralı asistanlar odasının en kıdemli asistanı idi. Pencere önündeki masasında kendisini çalışırken pek göremezdim. Ama odaya hâkim bir insan olduğunu anlayabiliyordum. Odadaki diğer asistanların üzerinde etkisi ve nüfuzu hissediliyordu ve kendisi bir tür baş-asistan gibi idi. Nitekim bir-iki yıl kadar sonra da doçent olacaktır.

Talebelere mi yoksa kendisiyle çalışabilecek kimselere mi yakındı bilemem. Ama benim onunla yıldızım kendisini tanıyınca barışacak ve bu çok uzun bir süre devam edecek idi. Bu arada sanıyorum, doçentlik için gerekli olan yabancı dil, İngilizce çalışıyordu. Kendisinden Türkçesini istediğim Arundell'in Yatağan'a dair yazdıklarını cümleciklere bölerek çevirivermişti. Tarih tahsili sırasında Arapça ve Farsça dersleri de almıştı. Almanca, Fransızca ve Rusça'dan da haberdardı.

Son sınıfta iken yaz tatili başlarında dikkatini çeken gençler ile bir Heybeli-ada gezisi yapmıştık. Orada Muammer Beyin teşvik edici ve rahat özelliğini bir kere daha gördüm. O sıralarda yurt dışında doktora yapmakta olan Coşkun Alptekin ile Mehmet Keçik'in isimlerini hep duyardık. Coşkun ile birlikte bir ara İznik'e gidip, kitabe araştırması yapmışlar imiş. Hocam,

çalışmak ve ilim yapmak hevesinde olanları, içinde bilim kıvılcımı olanları sezip bilip onları teşvik ederdi. Beni yakından tanıdıktan sonraki tavrına her zaman minnet ve şükran duymuşumdur.

Mezun olduktan sonraki doktora öğrenciliğim sırasında Şaşkınbakkal semtindeki evine de sık sık giderdim. Eşi Ünsan Hanımefendi de tarihten mezun idi ve kocasının en önemli yardımcısı gibiydi. Ben onlara gitmeyi sevdim, çünkü orada, bilmediğim konularda çok yeni şeyler öğrenirdim. Müzik konusundaki noksanlığımı, belli etmeden gidermek isterdi. Rus klasik müzik ustalarının plaklarını orada dinlemiştim ve beğenmiştim onları. Zaten beğendiğimi belirttikten sonra, benim de ince ruhlu olduğumu anlamış olmalı idi. Sofralarına da, haberli habersiz epeyce sık misafir olurudum. Bir defasında, habersiz olarak onları ziyarete gitmiştim. Meğerse Muammer Bey, hanımı ve kızı ile o gün Ali F. Karamanlıoğlu'nu ziyarete gideceklermiş. Ben de bu vesile ile rahmetli Karamanlıoğlu'lara gittim ve onların zoraki misafiri olmuşum. Muammer Bey Hocam, bazı ziyaretlerine beni de götürürdü. Bir

defasında H. Nihal Atsız'ı birlikte ziyaret etmiş, iki bilgili insanın sohbetlerini mutluluk içinde dinlemiştim.

Ortaçağ Kürsü Profesörü Fikret İşıltan ile geçinemezdi nedense. Ona *Fıstıktan* der, Profesörlük yabancı dil imtihanını nasıl geçtiğine dair Mükrimin Halil'den birşeyler anlatırdı. Rahmetli Yinanç, Cavit Baysun'un, kendisini lafa tutup ona uygun bir metin verdiklerini nakledermiş. Doçent olduktan sonra, Ortaçağda kalmayıp, Umumi Türk Tarihine geçti. Orada bir yarı yıl, tezli talebelere seminer yaptı. Çok basit ve sade gibi görünen bu seminerde, yılların birikimini, biz genç araştırmacılara ne kadar güzel nakletmişti. Onun öğretici özelliği, hele insan birşeyler biliyorsa çok yararlı neticelere yol açabiliyordu. Başka zaman, yıllar sürecektir tecrübe sonrasında öğrenebileceklerimizi bize açık ve kesin bir şekilde anlatıvermişti. Onların bazılarını bugün dahi tatbik eder, hatırıma geldikçe minnetle kendisini yadedirim.

Muammer Bey ne yazık ki Umumi Türk Tarihi kürsüsünde bu defa İbrahim Kafesoğlu ile geçinemez olmuş. İmtihanlarda birisinin zayıf verdiği ne öteki, en yüksek not verebiliyormuş. Ben bu çekişmeden pek haberdar değilim. Ve bunun bir sonucu olarak da uzaklara gitmek istedi ve bazı eski arkadaşlarının bulunduğu Erzurum'u tercih etti.

Doçent olduktan epey sonra Erzurum'a Atatürk Üniversitesi'ne geldi 30.03.1971'de. Orada Orhan Okay, H. Rahmi Ünal gibi eski arkadaşları da vardı. Burada kendi isteğine uygun bir araştırmacı kadrosu kuracaktı. Fakat sonradan hep öğrendiğimiz gibi, ülkemizin elindeki tarihçi kadrosu üç aşağı-beş yukarı böyleydi. Orada da hayal kırıklığına uğradı. Bir ara, kişisel olarak değil, fakat prensip meselesi yüzünden de benim başıma bir problem açar gibi oldu. Ama kendisine saygım sonsuzdu; bunun hiç üzerinde durmadım, duramazdım da.

Muammer Bey, Erzurum'da benim ilk defa yurt dışına gitmem için uğraştı; Rektör Kemal Bıyıkoğlu'nu şahsen ziyaret etti ve böylece ben Üniversitemi temsil edecek iki asistandan birisi olarak, 1972 senesinin başlarında,

Brüksel'deki Nato seminerine gittim. Bu gezi, benim Avrupa'yı ilk görüşüm-
dü ve gördüklerimden bir hayli etkilenmiş idim.

Askerliğimi bitirdikten sonra 1973 Eylül ayında Hacettepe'ye girdikten
sonra pek haberleşemez oldum. Derken bir duydum ki Trabzon'a, Karadeniz
Teknik Üniversitesi'ne geçmiş. Atatürk Üniversitesi kayıtlarına göre Trab-
zon'a naklen gittiğinden 14.03.1973'de eski üniversitesinden ayrılmış. Son
olarak yeniden İstanbul'a döndü ve Yüksek İslam Enstitüsü'nde görev yaptı.
Bu sırada talebelere ders notları da hazırlıyordu.

Bütün bu arada çalışmalarından, tasarılarından ve hayallerinden bah-
sederdi. Teksir edilmiş notlarından verirdi. Bunlar bana da, verdiğim dersle-
rimde her zaman yardımcı oldular.

Muammer Bey, bilimdeki gelişmeleri takib eden, bu konuda beni etki-
leyen üç insandan birisidir (ötekiler Z. V. Togan ve Emel Esin). Mali duru-
mu iyi olduğundan yurt dışından oldukça çok sayıda kitap getirtirdi; Sovyet
neşriyatını da Münih'teki kitabevi (Kubon-Sagner) vasıtasıyla takib etmeye
çabalardı. Kendisinin kitap severliği, gençliğinde başına epey iş açarmış.
Eve kitap alması sık sık yasaklanır imiş, ama o alır, paspasın altına kor, içe-
riye eli boş girermiş. Bir süre sonra çıkar, kitabını sessizce yerinden alıp do-
labına yerleştirmiş. Bu sebeple sahaflarda da itibarı yerinde idi; kendisiyle
samimi olamadığım dönemlerde de, sahafların kendisini dükkanlarına davet
ettiklerini görmüştüm. Bir süre sonra elinde kitapla oradan çıkardı.

Ankara'da olduğum sıralarda Abdülhaluk Çay ile birlikte bir işini hal-
letmemiz haberini göndermiş. Ben bekledim ki daha genç olduğundan Haluk
Çay koşuşturur ve bu işi yapar Heyhat, o ipe un sermiş ve bu yeni durumdan
benim haberim yok. Muammer Bey bize ve bu arada bana da çok kızmış ve
hakkı olarak kırılmış. Ben uzun bir süre bu durumdan haberdar olamadım.
Sonra öğrendim, mektup yazıp özür diledim, gönderdim ki bir hafta kadar
sonra vefatını öğrendim.

Bu defa benim içimde bir ukde belirdi. Hocam bana kırgın mı gitti diye. Derken vefatından bir zaman sonra evine taziye için gittim. Ünsan Hanımı ve kızı Kutlu'yu eskidenberi çok iyi bilirdim; eşi Ünsan Hanım, bana haber verdi ki benim gönderdiğim mektubumu okumuş; Hanımına birşey dememiş ama, hali tavrı beni affettiğini gösterir imiş.

Muammer Bey, İstanbul'da iyi bir evi, ailesi ve bizim gibi taşralıların hayal edemeyeceği bir tür rahatlığın içinde idi. Ama demek ki onun da meslekî bakımdan hayalleri, ümitleri ve beklentileri varmış. Onların peşinde Erzurum'a geldi ve burasının tabiat şartlarının kahrını çekti. Sanıyorum ki sonradan "insan"ın, her yerde, üç aşağı-beş yukarı aynı olduğunu gördü.

Hocamın ilmî araştırmacılık ihtirasını yakından gördüğüm için, yazıp çizdiklerinin hepsi de belirli ağırlığı olan çalışmalardır. Ne yazık ki Doktora çalışmasını kitap haline getiremedi. Doçentlik çalışması da öyle. Ancak makalelerinin hemen hepsi de dikkate değerdir. Çünkü bunlar titiz ve metodlu bir çalışmanın ürünü idiler.

Ankara Öğretmenevi'nde bir kongre sırasında yemek yerken, birden bir genç hanım, kendisini Kutlu olarak tanıttı. Muammer Hocamın kızıydı bu; kimyacı olmuş ve o da Ankara'da toplantıda imiş. Çok sevindim kendisini görmekten, annesi ve kendisi hakkında bilgi aldım. Kendisini hemen Coşkun Alptekin'e de götürdüm. Çünkü bizler babasının iki en yakın meslektaşısı sayılırdık.

Benim, Tuncer Baykara'nın hem mesleki hem de "insan" olarak yetişmemde büyük emeği olan Hocama Tanrı'dan rahmet diliyorum. Kendisine minnet hislerimi, yazdıklarımda, hemen her vesile belirtmiş idim: *Tarih Araştırma ve Yazma Metodu*, İstanbul: IQ Yayınevi, 2007, 4. Baskı, s. 6.